

RESSENYA A MASSIP, FRANCESC (ED.). *REPENSAR EL SOMBRÍO MEDIEVO*, KASSEL, EDITION REICHENBERGER, 2014. 245 pp. ISBN: 978-3-944244-31-0

REVIEW TO MASSIP, FRANCESC (ED.). *REPENSAR EL SOMBRÍO MEDIEVO*, KASSEL, EDITION REICHENBERGER, 2014. 245 pp. ISBN: 978-3-944244-31-0

FRANCESC GRANELL SALES
francescgrsa@gmail.com

Universitat de València

El volum compilat i prologat per Francesc Massip, que ara passem a comentar, conté un conjunt de dotze treballs distribuïts en quatre blocs amb tres aportacions, respectivament. El primer, *Las artes plásticas en su espacio*, el segon, *Artes escénicas: iconografía y etnografía*, el tercer, *De la rueda a la pluma: Los estudios de género en torno a la Edad Media y temprana Edad Moderna*, i, finalment, l'apartat *Patrimonio literario*. Com es pot veure ja només pels títols dels apartats, el volum transita a cavall de la història de l'art i la literatura i, doncs, ens permetrà una visió més completa i transversal dels temes proposats.

A la «Presentación», realitzada pel ja esmentat Massip, aquest assenyala que «ofrecemos aquí una selección de las últimas pesquisas que se están llevando a cabo dentro del Grupo de investigación interdisciplinar y plurinacional LAiREM (2009 SGR 258 y 2014 SGR 849)» i ens indica que es pretén un acostament divers a l'edat mitjana, per evitar el fet que «con demasiada frecuencia proyectamos sobre el Medioevo nuestras propias sombras y a menudo ello no nos permite ver sus luces». Tot seguit, es fa una reivindicació de la cultura medieval —menyspreada durant segles— i es passa a fer una sinopsi i una valoració dels treballs que s'hi inclouen i que ara passem a comentar ací.

Al primer bloc, en primer lloc hi trobem el text de Licia Buttà, de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, amb el títol «Para no acabar con la Edad Media. Algunas reflexiones sobre arte medieval digital», que proposa noves dreceres per a la investigació històrica i artística, tenint en compte la gran riquesa de fonts que es troben disponibles en xarxa, i que ens permeten arribar a espais que abans no eren fàcils d'assolir. En segon lloc, Daniel Rico Camps, de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb «Ridiculous Voices in Medieval Art», precisament s'endinsa en un d'aquells espais marginals de la història de l'art i ens presenta el ridícul com a central en la cultura medieval. Per últim, Eduardo Carrero Santamaría, també de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb «La presentación de la Virgen de Pieter Claessens el Viejo. Arquitectura, mobiliario y liturgia dramatizada en la imagen pictórica del espacio gótico», fa, a partir de l'obra de Claessens, una sèrie d'aportacions que ens permeten aproximar-nos a la dramaturgia medieval des de l'òptica de la imatge.

Pel que fa al segon capítol, el treball que l'obri és del mateix Francesc Massip, de la Rovira i Virgili, i porta per títol «Theater and Iconography in the Middle Ages and the Renaissance (an Interdisciplinary Approach): Analyzing Theater through the Visual Arts». En aquest text, Massip ens planteja que, si es té en compte la naturalesa efímera de l'escena teatral, és precisament la iconografia una de les poques possibilitats per analitzar la representació del teatre medieval. El segon treball del bloc, de Sandra Pietrini, de la Università degli Studi di Trento, s'intitula «La invención del teatro y de la escena en la Edad Media: para una relectura de la iconografía terenciana» i fa una anàlisi de la iconografia que podem trobar als textos de Terenci, tot fent un recorregut des de les fonts clàssiques a les primeres edicions de l'autor i passant, òbviament, per les interpretacions medievals. Tanca aquest bloc el text d'Óscar-Armando García Gutiérrez, de la Universidad Nacional Autónoma de México, el qual, a «Una fiesta de locos medieval en América», fa una anàlisi de la continuïtat de la teatralitat tardomedieval en els textos i els espectacles que la recorden, en un context tan divers com és el de la festa a Hispanoamèrica i, més concretament, en algunes celebracions festives mexicanes.

El tercer capítol del volum ve encapçalat per l'aportació d'Almudena Blasco Vallés, de la Universitat Autònoma de Barcelona, la qual, amb el seu treball «El femenino social a finales de la Edad Media: Problemas de método y perspectivas de estudio», contraposa els dos models que, de la dona, circulaven al període: l'un ideat i controlat per la jerarquia eclesiàstica, i l'altre, generat als àmbits cortesans i cavallerescos, que s'expandeix gràcies a la festa, a la iconografia i a la literatura.

En segon lloc, Lenke Kovács, de la Universitat Rovira i Virgili, amb «The Female Characters in the Majorcan Llabés Manuscript (Ms. 1139, Biblioteca de Catalunya)», fa una anàlisi dels personatges femenins en els textos dramàtics de finals de l'edat mitjana que es conserven al manuscrit Llabrés de la Biblioteca de Catalunya, i que formen una col·lecció de peces teatrals que es representaven a les parròquies mallorquines. Per últim, Rebeca Sanmartín, de la Universidad Complutense de Madrid, s'aproxima a la història d'una monja cistercenca que presentava trastorns alimentaris i que són presentats com fenòmens religiosos a la societat del seu temps, just en plena expansió de la Contrareforma. A través de l'*Autobiografía* que va redactar aquella religiosa ha treballat Sanmartín al seu text: «El caso de María Vela y Cueto: de la *inedia milagrosa* al trastorno físico-mental».

El bloc final, destinat a la literatura, s'inicia amb l'aportació d'Anton Espadaler, de la Universitat de Barcelona, el qual, a «*So fo e'l temps c'om era gais: la obediencia debida*», fa una anàlisi de la composició més complexa del trobador Ramon Vidal de Besalú, escrita cap al 1200, just a una passa de l'inici de la fi del món dels trobadors i la seua cultura. En segon lloc, Donatella Siviero, de la Università degli Studi di Messina, amb «Formas de autenticación del relato en la narrativa castellana medieval de temática histórico-geográfica. algunos ejemplos», s'aproxima a la voluntat dels cronistes i dels novel·listes de finals de l'edat mitjana de donar versemblança als seus relats, un interès que precisament adverteix que s'ha représ en la novel·la postmoderna dels nostres temps. A la fi, Llívia Palliso Alentorn, de la Rovira i Virgili de Tarragona, amb «Historical and Literary Connections between *La Faula* and Arthurian matter», posa de relleu la lectura al·legòrica que es pot fer del text de Torroella, que mostra, per altra banda, l'adaptació de la matèria de Bretanya al context específic històric del regne de Mallorca i de la Corona d'Aragó.

La ullada que hem volgut fer, ara, en aquesta recensió al volum *Repensar el sombrío medievo*, és, clarament, només indicativa del que podem trobar al seu interior. La lectura detinguda dels seus articles ens fornirà de dades i d'opinions ben interessants per remirar-nos el món medieval amb ulls nous, per *revisitar* aquelles edats obscures. En definitiva, un volum de gran valor per als qui estudien la relació entre iconografia i literatura, els seus punts de contacte i les formes en què, des de camps relativament allunyats, podem complementar els nostres estudis en altres matèries: la història de l'art i la història de la literatura, certament, se'ns mostren, així, complementàries i necessàries l'una per a l'altra.